

”Utan rötter växer ingenting”

**Rapport från Heimbygdas projekt
Rådslag för regional utveckling i hela länet**

RÅDSLAG FÖR REGIONAL UTVECKLING I HELA LÄNET.....	3
SAMMANFATTNING	4
BAKGRUND	4
HEMBYGDSRÖRELSEN	5
KULTURARV-VAD ÄR DET EGENTLIGEN?.....	5
HEMBYGDSRÖRELSEN- EN LEVANDE KULTURARVSRÖRELSE	6
HÅLLBAR UTVECKLING, VAD MENAR VI?	6
VÅRT RAMVERK.....	6
<i>Tid för kultur.....</i>	7
<i>Council of Europe's Framework Convention on the value of Cultural Heritage for Society eller Kulturarvets värde för samhället</i>	7
<i>En politik för det civila samhället</i>	8
<i>Palett för ett stärkt civilsamhälle</i>	8
<i>Svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.....</i>	8
<i>Den europeiska landskapskonventionen (ELC).....</i>	9
<i>Farokonventionen.....</i>	9
<i>Relevant sam- och framtidsforskning</i>	10
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	11
METOD.....	11
RESULTAT	12
VARFÖR ÄR DET LOKALA ENGAGEMANGET VIKTIGT FÖR EN HÅLLBAR UTVECKLING?.....	12
PÅ VILKA SÄTT ÄR ETT LEVANDE KULTURARV VIKTIGT FÖR HÅLLBAR UTVECKLING?	13
HUR KAN VI MED VÅRA STYRKOR BIDRA TILL LOKAL OCH REGIONAL UTVECKLING?	13
VAD BEHÖVER VI FÖR ATT VÅRT ENGAGEMANG OCH VÅR KUNSKAP OM KULTURARVET SKA KUNNA ANVÄNDAS FÖR EN HÅLLBAR SAMHÄLLSUTVECKLING?	14
DISKUTERANDE ANALYS.....	15
VÅRA VIKTIGASTE INSPEL TILL RUSEN	16
BILAGOR.....	17
KÄLLOR	17

RÅDSLAG FÖR REGIONAL UTVECKLING I HELA LÄNET

Rapport från Heimbygdas projekt inom revideringen av den regionala utvecklingsstrategin 2019-2020. Projektet finansierades av Region Jämtland Härjedalen.

Projektet ska mobilisera och inkludera hela länets hembygdsrörelse och andra intresserade i det regionala utvecklingsarbetet genom kommunvisa rådslag/workshops som syftar till att kartlägga vilka satsningar som ses som nödvändiga, vilka styrkor respektive utmaningar som finns samt en behovsanalys. Hela länets befolkning ska ges möjlighet att delta genom byarörelsen och civilsamhället.

Enligt delegationsbeslutet finns en svaghet vad gäller inkludering av ideella krafter i länet: *”Därför behövs lokala processer för lokala inspel för ett sammanhållet regionalt engagemang.”*

Resultat: En rapport med behovsanalys för hembygdsrörelsens aktörer som påvisar vad som behövs för ett levande kulturarv och en hållbar bygdeutveckling i Jämtlands län.

SAMMANFATTNING

Hösten 2019 genomförde Heimbygda rådslag i alla kommuner för att samla in inspel till den regionala utvecklingsstrategin från civilsamhället. Fokus för rådslagen var vilken roll kulturarvet och det lokala engagemanget spelar för hållbar utveckling. Totalt deltog nästan 200 personer i rådslagen och resulterade i ett brett spann med synpunkter.

Några saker är dock genomgående: det lokala engagemangets vikt för att samhällsstyrningen ska vara väl förankrad vilket utgör grunden för en fungerande demokrati samt kulturarvets avgörande roll för att vi ska kunna göra den nödvändiga omställningen till ett hållbart samhälle.

Resultaten är enkla att lägga in under de olika definitionerna av hållbar utveckling som vi jobbat med vilket synliggör hur viktigt kulturarvet är i alla led.

Utöver detta kan resultatet ses som ett tydligt bevis på det stora och djupa engagemang som finns runt om i hela vårt län, på vilken vilja det finns att vara delaktig i sin utveckling och hur mycket det finns att bygga vidare på. Det presenteras även ett flertal förslag på lösningar och satsningar som skulle underlätta och möjliggöra för mer engagemang.

BAKGRUND

Heimbygda är Jämtland Härjedalens hembygdsförbund och samlar cirka 70 föreningar och 9000 medlemmar runt hela länet. Heimbygdas syfte är att vara en samlande kraft för alla med engagemang och intresse för ett levande kulturarv och en hållbar samhällsutveckling. Organisationen består av en helt ideellt arbetande styrelse, en kanslist på deltid samt möjlighet att ta in extern hjälp på uppdrag tack vare sponsring. Styrelsen utgörs av representanter från hembygdsrörelsen samt lokalt engagerade från olika delar av länet och har en bred åldersblandning, medelåldern är cirka 45 år.

Heimbygdas uppdrag som regionalt förbund är att stödja och underlätta de lokala föreningarnas verksamhet och föra hembygdsrörelsens talan i länet. Verksamheten kan delas upp i följande delar:

- Basverksamhet i form av medlemsstöd och drift av organisationen
- Kommittéverksamhet inom områdena textil, byggnadsvård och språk
- Utvecklingsarbete
- Opinionsarbete

Sedan 2014 så har Heimbygda haft ett stort fokus på förnygring av rörelsen och mellan 2015-2018 drevs projektet "Så blir vi yngre!" med stor framgång. Som några av framgångsfaktorerna kan lyftas den nära dialogen och det lokalt förankrade arbetssättet, det attitydsförändrande arbetet samt att jobba med de interna strukturerna.

Som resultat av detta har Heimbygda fått det nationella uppdraget av Sveriges Hembygdsförbund att leda förnygringsarbetet för hela landets hembygdsrörelse mellan 2020-2023.

Hembygdsrörelsen

Hembygdsrörelsen drivs av ideella krafter som vårdar, bevarar och förmedlar det lokala kulturarvet. Inte minst finns på hembygdsgårdarna en överväldigande mängd byggnader som kräver ständiga vårdinsatser men som samtidigt bildar en inbjudande och stämningsskapande ram kring midsommarfester, musikarrangemang, kurser och föredrag och som mysigt utflyktsmål för närboende och för turister.

Förutom att vara en välkänd och omtyckt mötesplats har man här tillgång till spännande samlingar av föremål, fotografier, arkiv och inte minst medlemmarnas djupa kunskap om bygden - om natur- och kulturmiljö, om hantverk och resursutnyttjande, om folkmusik, sagor och sägner. Allt detta utgör en fantastisk resurs för identitetsskapande och lokal förankring, utveckling inom kulturella och kreativa näringar, inom destinationsutveckling, livslångt lärande och mycket mer.

Här finns med andra ord en skattkista av kunskap att ösa ur när man vill utveckla ett hållbart samhälle och leva upp till de nationella och regionala kulturpolitiska målen, inte minst när det gäller barn och unga, skolans undervisning och vuxnas lärande.

Kulturarv-vad är det egentligen?

Heimbygdas styrelse jobbar utifrån visionen att levande kulturarv är en förutsättning för hållbar samhällsutveckling. Detta baserar vi på den grundläggande förståelsen om vad levande kulturarv innebär: spåren och berättelserna från människors tidigare liv och verksamhet som har eller har haft betydelse för vår samtid och för vår framtid.

Kulturarv kan vara fysiska objekt som byggnationer och föremål men även mer abstrakta företeelser som seder och bruk, kunskaper, samhällsstrukturer och dialekter. De kan även vara osynliga för en utomstående men tydliga för den som har en relation till en plats, vilket det samiska kulturarvet visar på. Gemensamt för dem alla är att de på olika sätt berättar om mänsklighetens historia, om varför vi är de vi är och varför världen ser ut som den gör. En mycket viktig aspekt att ha med sig är kulturarvets föränderliga natur, det är inte något statiskt utan förändras och omformuleras utifrån varje tids kunskaper och förståelse av världen. ("Räkna med kulturarvet- kulturarvets bidrag till en hållbar samhällsutveckling" från Riksantikvarieämbetet 2017.)

Kulturarv är med andra ord ett brett begrepp som omfattar de flesta av samhällets delar. Det kräver därför ett tvärasektorellt synsätt och förmågan att se flera parallella led samtidigt.

Även när det kommer till hållbarhet spelar kulturarvet roll i flera olika delar, dels som bärare på kunskaper och erfarenheter om hushållning av resurser och om produktionsmetoder innan oljeeran. Detta är kunskaper och erfarenheter som kanske är som mest aktuella idag, att ta vara på och modernisera eller använda som grund för att hitta nya innovationer.

Dels spelar kulturarvet roll genom att det ger oss hela sammanhanget och möjligheten att förstå de val och handlingar som lett oss hit där vi är idag, och utifrån det vilka val och handlingar vi behöver ta och göra för att komma vidare. Kulturarvet kan på så sätt beskrivas som både karta och instruktionsbok till vårt samhälle och är en förutsättning för både förståelsen av vår demokrati och för att den ska fortsätta vara stark.

Hembygdsrörelsen- en levande kulturarvsrörelse

Hembygdsrörelsen har varit hårt förknippat med sina gårdar och hus, alltså det materiella kulturarvet. Det som växer fram allt starkare i vår tid är hur hembygdsrörelsen också är en rörelse som samlar människor och deras berättelser utifrån den plats de delar eller relaterar till, samt viljan att vara relevant för sin samtid. Hembygdsrörelsen i länet spelar en stor social roll, med de arrangemang, kurser och samlingstillfällen den erbjuder. Under 2018 gjorde länets hembygdsrörelse totalt 120 000 ideella timmar. Utslaget på befolkningens mängd så blir det drygt 1 timma aktivitet och samvaro per invånare som vi genererar, helt gratis.

Hållbar utveckling, vad menar vi?

I arbetet med att revidera den nuvarande regionala utvecklingsstrategin har Region Jämtland Härjedalen satt perspektivet "Jämtland Härjedalen 2050" för att hållbarhetsperspektivet ska genomsyra den. Hållbar utveckling är alltså ledordet. Det saknas dock en mer ingående definition eller tolkningsram för begreppet, så för att konkretisera vad vi menar med det så har vi tagit fasta på följande definitioner av hållbar utveckling i vårt arbete:

Generellt: En utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. ("Vår gemensamma framtid", FN)

Ekologisk hållbarhet: Att långsiktigt behålla jordens ekosystem och dess funktioner. Produktion av varor och tjänster får inte kompromissa med ekosystemens bärformåga, dvs naturen måste hinna återskapa uttagna resurser. Under denna del ryms också de planetära gränserna.

Social hållbarhet: Att individens fysiska och psykologiska behov, mål och drömmar ska tillgodoses utifrån planetens förutsättningar. I denna process blir begrepp som rättvisa, makt, rättigheter och tillit centrala.

Ekonomisk hållbarhet: En ekonomisk utveckling som inte medför negativa konsekvenser för den ekologiska eller sociala hållbarheten. (Hållbar utveckling- vad betyder det? KTH)

Vårt ramverk

Heimbygda är som sagt en ideell organisation som samlar ideellt engagerade med stor frihet att styra vår egen agenda. De områden vi verkar för och inom har dock tydliga ramar och styrdokument både nationellt som internationellt som vi använder som grund och riktning.

Under senare år har kulturarvet allt mer lyfts fram som en resurs för en positiv samhällsutveckling, för ett hållbart samhälle socialt, ekonomiskt och miljömässigt och för ett rättvist och demokratiskt samhälle. Likaså har fokus flyttats från myndigheter och professionella institutioner till civilsamhället och inte minst det ideella arbetet och engagemanget. Dessa tankar genomsyrar allt mer politiken på

alla nivåer i Sverige, men kanske framför allt på den regionala nivån. Likaså har en lång rad europeiska dokument de senaste decennierna lyft fram kulturarvet som en utvecklingsfaktor, där man särskilt betonar arbetet på lokal och regional nivå.

Diskussionen kring kulturarvet dominerades tidigare av frågor rörande vård och bevarande, men i början av 2000-talet fastslog man från politiskt håll att "heritage must serve society". En rad områden har identifierats där kulturarvet har en bredare användning och värde för samhället som rättigheter, kulturell identitet, mångfald, inkludering och social sammanhållning och även ekonomiskt värde.

Vi vill här redogöra för de styrdokument, konventioner och skrifter som vårt tar avstamp ur.

Tid för kultur

Här presenteras de nationella kulturpolitiska målen. Bland de kulturpolitiska målen återfinns bland annat följande:

- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas

Utgångspunkten är demokrati och yttrandefrihet, att främja öppna gemenskaper och arenor som är tillgängliga för var och en.

Till kärnuppgiften hör "att främja ett levande kulturarv som är angeläget för medborgarna i dag och bevaras för kommande generationer. Det gäller både det kulturella arv som överlämnas från tidigare generationer och det som formas i dagens samhälle. Synen på och tolkningen av kulturarvet förändras ständigt. Ur ett medborgarperspektiv är det viktigt att det förs ett öppet samtal om dess tolkningar och vad de representerar. Det är angeläget att främja ett arbete som bidrar till att kulturarvet används och utvecklas och därigenom är levande."

Andra delar som har stor relevans för vårt arbete:

"Kulturarvet tillhör alla och bör ses som en kraft i samhället som bidrar till utveckling och förnyelse."

"Medborgarnas engagemang och delaktighet är en viktig förutsättning för att kulturarvet ska leva vidare och utvecklas."

"De olika kulturella uttrycken bidrar också till att skapa sammanhang och till att ge människor nya perspektiv på företeelser och skeenden i våra liv och vår omvärld"

"Att lära känna kulturarvet och förstå historiska sammanhang stärker barns och ungas identitet och ger perspektiv på tillvaron."

"Väl omhändertagna kulturmiljöer berikar människors liv, bidrar till att skapa goda livsmiljöer och kan ge förutsättningar för utveckling av nya idéer och verksamheter."

Council of Europe's Framework Convention on the value of Cultural Heritage for Society eller Kulturarvets värde för samhället

Konvention som utgår från FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och tidigare antagna konventioner på kulturområdet och sätter människan och demokrati i centrum som kom 2005 och trädde i kraft 2011. Den fastslår att alla ska ha tillgång till kulturarvet och alla ska ha rätt att tolka det. Konventionen har ett inkluderande synsätt och ett mångfaldsperspektiv. Den enskilde

ska också vara med och påverka vad som ska definieras som kulturarv genom Heritage Communities, så att fler blir delaktiga i kulturarvsprocessen. Genom ett mer aktivt deltagande får man ett bredare och mer dynamiskt urval av kulturarv – en viktig del för social hållbarhet och förbättrad livskvalitet.

En politik för det civila samhället

Här framhålls de ideella föreningarnas vikt och värde för opinionsbildning och demokrati, både som dialogpartner och som demokratiskolor utgör de en grundbult i det demokratiska samhället. Dialogen ska fungera även regionalt och lokalt. Genom sin öppenhet verkar de ideella föreningarna för mångfald, jämställdhet och ickediskriminering, föreningslivet är därför viktigt inom integrationsarbetet vilket de senaste åren tydligt bevisat.

Palett för ett stärkt civilsamhälle

En grundlig redogörelse för civilsamhällets roll och vikt för olika samhällsfunktioner och som medpart till det offentliga. Här lyfts vikten av att ideella organisationer får långsiktiga och hållbara villkor för att kunna växa och utvecklas. Det redogörs också för de svårigheter som de ideella organisationerna vittnar om då de inte bemöts som eller anses relevanta av offentliga aktörer som fortfarande tenderar att främst riktar sig antingen till andra offentliga eller till de som finns på marknaden.

Svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Presenterar arbetet med att stärka den biologiska mångfalden och säkra ekosystemtjänster (vattenrening, produktion av mat och fibrer samt rekreation och friluftsliv). Målen för kulturmiljöarbetet är mycket viktiga eftersom den biologiska mångfalden till stor del är ett resultat av historiskt bruk och traditionell hävd av landskapet. Om denna hävd försvinner hotas förutsättningen för många arter.

Miljökvalitetsmålen är: Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv och dessutom god bebyggd miljö. Bland exemplen på kulturella ekosystemtjänster finns: friluftsliv och rekreation, turism, estetiska värden, andlig välfärd, kulturarv, möjligheter till utbildning och forskning samt inspiration för konst, litteratur och musik.

Strategin fastslår bland annat *”Att främja bevarandet av kulturmiljöer och kunskapen om dessa är därför viktigt för att kunna nå målen för biologisk mångfald och ekomiljöer”*.

Kulturmiljöaspekten återfinns därför i ett stort antal av miljökvalitetsmålen, tex:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas tillvara i samhällsutvecklingen

Den europeiska landskapskonventionen (ELC)

Vill genom skydd, förvaltning och planering av landskap skapa en hållbar framtida utveckling. Målet är ett långsiktigt helhetsgrepp på landskapet där alla är delaktiga. Landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar, det angår oss alla. Konventionen är inriktad på att alla människor ska kunna medverka och på så vis utöva sina demokratiska rättigheter. Den framhåller betydelsen av medborgarinflytandet och stärker hembygdsrörelsen som nationell folkrörelse och lokal kraft. Konventionen betonar behovet av bättre skydd, förvaltning och planering av landskap och anknyter väl till hembygdsrörelsen tradition, ändamål och verksamhet.

Förändring är en del av alla platsers och alla landskaps historia. Riksantikvarieämbetet, den myndighet som har i uppdrag att bevara, använda och utveckla kulturarvet skriver så här i sitt studiematerial till ELC "Landskap för alla":

"Frågan är vilken av alla historier som ska bli den sista, den som till slut fryses, bevaras och presenteras. Hur länge är nu, och vilket nu ska vi värna? Dåtidens landskap skapades av dåtidens behov. Vilka val vi gör inför framtidens landskap kommer att bero på dagens behov, på sociala, kulturella och ekonomiska faktorer. På vilka konsumtionsmönster vi har och vilka sätt vi väljer att leva på. / För det mest typiska för människans historia – i alla tider och på alla platser – är att den ständigt har ändrats. Platser har kommit och gått, landskap har formats och omformats. Människors önskemål, förhoppningar och målsättningar har mötts och brutits mot varandra. Konsten är att få med detta i landskapsberättelserna. Hur ska vi få dem att handla om förändring i stället för bevarade fragment som föreställts som typiska? Om obehagliga och mindre säljvänliga delar och inte bara om de trevliga? Hur ska vi gå från delar till helheter? Hur ska vi tillsammans skapa ett landskap för alla?"

Farokonventionen

Detta är Europarådets ramkonvention om kulturarvets värde för samhället. Dess tillkomst går tillbaka till Europas förändrade politiska karta efter murens fall 1989 och till de krig och konflikter som blossat upp efter det.

Med anledning av detta kan vi här lyfta in den internationella definitionen av kulturarv:

"Cultural heritage is a group of resources inherited from the past which people identify, independently of ownership, as a reflection and expression of their constantly evolving values, beliefs, knowledge and traditions. It includes all aspects of the environment resulting from the interaction between people and places through time."

Farokonventionen är ännu inte ratificerad i Sverige, men Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har utrett frågan och rekommenderar en anslutning. Farokonventionen har samma utgångspunkt som ELC och behandlar hur kulturarvet kan utgöra en resurs för social och ekonomisk hållbarhet och är enligt RAÄ en bra utgångspunkt för svensk kulturmiljöförvaltning. Den syftar till att kulturarv och kulturmiljövård ska få en mer aktiv roll i samhällsprocessen. Ur RAÄs rapport till regeringskansliet:

"Liksom den Europeiska landskapskonventionen (ELC), vidgar Farokonventionen synen på kulturarvet. Ett utmärkande drag för båda dessa konventioner är att de syftar till att verka interaktivt i pågående samhällsförändringar. Landskapskonventionen lyfter fram det omgivande landskapets betydelse för kulturmiljön, både i stads- och landsbygd. Den har, liksom sin "systerkonvention", en demokratisk aspekt genom att betona brukarinflytandet och allas lika rättigheter att tolka och förvalta landskapet. Både ELC och Farokonventionen lyfter blicken förbi bevarandefrågor kring konkreta föremål och vänder sig därmed bort från en traditionell förvaltning

där experter gör ett urval av skyddsvärda objekt och där staten står som finansör. Istället lanseras en ny integrerad bevarandepolitik som inkluderar medborgarna och lokalbefolkningen i ett ansvar om kulturarvet. / Den ska därför inte, i första hand, betraktas som ett slags skyddsinstrument då den inte fokuserar på hur lämningar av olika slag bör skyddas. Istället behandlar konventionen frågor rörande vad vi bevarar samt varför och för vem.”

Relevant sam- och framtidsforskning

En ytterligare del som vi anser vara relevant i detta sammanhang är den forskning som kopplar an dessa frågor till samtidens utmaningar. En som under senare år särskilt har lyft fram kulturens gynnsamma effekter för samhället och som givit inspiration och upphov till flera EU-dokument, är kulturekonomen och professorn Pier Luigi Sacco vid Universitetet i Milano. Hans forskning, och särskilt hans artikel *Kultur 3.0: ett nytt perspektiv för EU:s strukturfondsprogram 2014-20*, har fått stort genomslag i kulturdebatten i Europa.

Sacco beskriver kulturens plats och betydelse i samhället i tre stadier, från det förindustriella 1.0 till dagens framväxande Kultur 3.0 där vi är nu, i början av det postindustriella 2000-talet. Här är invånarna välutbildade, de är inte längre passiva kulturkonsumenter utan engagerar sig med alla sina färdigheter, är nyfikna, intresserade, dynamiska och kapacitetsbyggande. Gränserna mellan konsumenter och producenter har börjat suddas ut och man växlar mellan att vara passiva mottagare och aktiva sändare, vilket leder till innovation och gemensamt skapande, inte minst med de sociala medierna som plattform.

Aktivt kulturellt deltagande är fundamentet i det Sacco kallar Kulturen 3.0-perioden. Han identifierar åtta områden där det aktiva kulturella deltagandet kan ha effekter på makroekonomin, som inte direkt är kopplade till de kulturella och kreativa näringarna men ändå kan leda till tillväxt. De åtta områdena är innovation, välfärd, kulturell välfärd, social sammanhållning, entreprenörskap, livslångt lärande, mjuk makt och lokal identitet. Sacco har fått stort genomslag för dessa tankar, som nu också finns med i *European Agenda for culture Policy Handbook* vilken har utarbetats som stöd för dem som vill ta del av olika EU-program, inklusive strukturfonderna.

Om vi ser på alla dessa styrdokument kan man se en röd tråd som löper genom alla:

Hållbarhet, delaktighet, demokrati, jämlikhet, förändring.

Så med utgångspunkt i denna genomgång bör det vara ställt bortom alla tvivel eller okunskap att kulturarvet är en viktig resurs för att uppnå en hållbar utveckling, och att det är vad Heimbygda jobbar för i rakt nedåtstigande led, här lokalt.

Med anledning av att revideringsarbetet tar sikte på 2050 så bör det vara relevant att lyfta in ännu ett forskningsområde, framtidsforskning.

Under 2019 presenterades två separata forskningsrapporter med olika framtidsscenario. Dels "Samhället om 30 år" från SWECO, dels, dels KTHs forskningsprojekt Framtidsscenarioer för ett hållbart samhälle.

Intressant är att båda landar i väldigt liknande scenarion.

KTH ser följande fyra framtidsmöjligheter:

- Cirkulär ekonomi - det helt slutna kretsloppet. Innebär en stark centralisering och urbanisering med en stark stat.

- Lokal självförsörjning/byar i samverkan – ett decentraliserat samhälle med självhushållning och hög grad av självförsörjning inom landet. Kräver samarbete i lokala sammanslutningar, gemensamma boenden och starka kommuner och regioner.
- Det helautomatiserade samhället- robotar och teknik sköter den största delen av produktionen. Lägre genomsnittslön men mer fritid och garanterad grundtrygghet. Stark stat och människor bor i mellanstora och stora städer.
- Den kollaborativa ekonomin - ett starkt civilsamhälle där vi organiserar oss i nätverk och kooperativ. Privatägandet är litet och delningsekonomin utbredd. Hög grad av lokal självbestämmande.

SWECO landar i två olika scenarion:

Det lokala- urbaniseringen har avtagit i och med att digitaliseringen erbjuder nya livs- och arbetsmöjligheter på landsbygd. Vi kan bo överallt och ta del av det mesta. Ledorden för detta scenario är lokalt, decentralisering, småskalighet, semiautomatiserat, flerkärnigt/nod, resiliens, bottom-up, behovsstyrt, viss data tillgänglig, AI kompletterar, kollektiv och samordning samt tillhörighet.

Det urgala- urbaniseringen har fortsatt och vi lever i storstäder med en automatiserad livsmedelsproduktion på landsbygden. Ledorden här är urbant, centralisering, storskaligt, helautomatiserat, enkärnigt/stad, optimering, top-down, kapacitetstarkt, all data tillgänglig, AI ersätter, individer tillsammans samt mångfald.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med att genomföra dessa rådslag har varit att föra fram röster och synpunkter från lokalt engagerade i hela länet med fokus på kulturarvets och det lokala engagemangets roll för hållbar utveckling.

Dessa frågeställningar har vi jobbat utifrån:

Varför är det lokala engagemang viktigt för en hållbar utveckling?

På vilka sätt är ett levande kulturarv viktigt för hållbar utveckling?

Hur kan vi med våra styrkor bidra till lokal och regional utveckling?

Vad behöver vi för att vårt engagemang och vår kunskap om kulturarvet ska kunna användas för en hållbar samhällsutveckling?

Målsättningen med dessa har varit att fokusera på det konstruktiva, att lyfta fram och synliggöra värdet i det ideella engagemang och kulturarvet samt få fram konkreta förslag på vad som behövs för utveckling. Frågeställningarna har i viss mån anpassats utifrån grupp och sammankomst.

METOD

Vi har jobbat med öppna möten där alla som har intresse för dessa frågor har varit välkomna. Mötena har arrangerats tillsammans med de hembygdsföreningar som anmält intresse. Inbjudan har gått ut via mail, facebook och annonsering i ÖP, LT och Jämtlands Tidning.

Själva mötena har lagts upp enligt följande:

- Inledning med bakgrund till rådslaget, information och kunskap vad vi menar med kulturarv och om vad en RUS är, om den demokratiska processen som ligger bakom och hur vi alla har möjlighet att vara med och påverka.
- Gruppdiskussioner
- Fika
- Gruppdiskussioner
- Avslutning

Materialet som har använts har varit Heimbygdas egna, Regionens material samt grundläggande kunskap om vår författning.

Deltagarna har överlag varit blandade. På nästan alla träffar har det varit föreningsaktiva, de utan bundet engagemang samt personer från kommunen.

RESULTAT

Totalt har 170 människor deltagit i rådslagen och på alla platser blev det ingående diskussioner som omfattade såväl det egna ideella engagemanget och föreningslivet som de större samhälleliga utvecklingsaspekterna.

Det finns ett flertal återkommande synpunkter och därmed kan anses vara representativa för rörelsen och målgruppen.

Varför är det lokala engagemanget viktigt för en hållbar utveckling?

” Utan lokalt engagemang, inget samhälle. ”

”Utan lokalt engagemang så kan det inte bli någon hållbarhet överhuvudtaget. Vem ska göra något för vadå?”

”Därför att starkt lokalt engagemang ger större förutsättning för att få ett bra resultat.”

Svaren på denna fråga vittnar om en djupgående förståelse bland deltagarna om vilken samhällsbärande roll det lokala engagemanget har, men att det inte bekräftas eller värderas uppifrån. Något som nämns på i princip alla rådslag är hur all utveckling börjar i det lokala engagemanget, att gräset alltid växer underifrån, samt att det även är där som satsningar och direktiv uppifrån slutar, att det i slutändan är ”folket” som ska genomföra de förändringar och liknande som beslutats om.

Därför är det lokala engagemanget själva grunden till att all styrning blir förankrad och därmed genomförbar, och det framkommer också tydligt att de ökande klyftor och den växande tillitsbrist mellan ”folk och styrande” som vi ser idag grundar sig i bristande förankring. Ett lokalt engagemang som underhålls och stärks skapar också ringar på vattnet, engagemang föder engagemang.

Vidare så framkommer det också i svaren vilken vikt det lokala engagemanget spelar för både social och ekologisk, och i viss mån ekonomisk hållbarhet. Genom att det skapar sammanhang och trygghet ger det social hållbarhet, genom att ta tillvara på och använda kunskap om vad som finns lokalt samt

öka medvetenheten om hur vi kan använda lokala resurser gynnar det ekologisk hållbarhet och med det även ekonomisk hållbarhet.

Många kopplar också an det lokala engagemanget till småskalighetens styrka, och att detta är något vi bör kunna utveckla i mycket större grad och exportera som lösning för andra. Att hitta metoder och modeller för fungerande lokala ekonomier som är möjliga att skala upp.

På vilka sätt är ett levande kulturarv viktigt för hållbar utveckling?

"Vi har kunskapen om vad som hänt och händer, vi kan föra den vidare så att vi undviker att göra samma misstag som förr."

"Utan rötter växer inte gräset. "

"Att levandegöra vårt kulturarv är att förstå vår samtid och vart vi är på väg."

"Hållbar utveckling är omöjlig utan levande kulturarv."

"Utan kulturarv så självdör allt. (Men Lett nejsäjara dö ifred)".

"Har vi inte ett levande kulturarv så har vi inget att falla tillbaka på, lära av eller jämföra med. "

"Kunskapsöverföring är en grundförutsättning för resiliens."

"Det ger förutsättningar för ett öppet samhälle. "

Kulturarvets breda spännvidd som beskrevs under bakgrund märks också väl bland svaren. Här märks både rollen som bevararen av gammal kunskap och gamla traditioner och som den samhällsförklarande, integrerande och identitetsskapande aktören. Bland de genomgående svaren här märks framförallt två saker. Den ena är vikten av att känna och förstå sin historia och sina rötter för att förstå vem man är och förstå samhället och utifrån det kunna göra mer hållbara val än tidigare. Det andra är hur viktigt det är att ta vara på den kunskap och de erfarenheter om självhushållning, cirkulärekonomi/återbruk och fossilfria lösningar som finns inom hembygdsrörelsen nu innan den försvinner. Att vi kan använda dessa för att hitta nya moderna lösningar.

Det framkommer också vilken vikt kulturarvet har för att möta och inkludera människor från nya kulturer, liksom för att skapa mötesplatser och gemenskap i en bygd.

Hur kan vi med våra styrkor bidra till lokal och regional utveckling?

"Levande kulturarv och kunskap innebär en motor i hållbarhetsarbetet och ger samhörighet bland människor som bor här. Styrkorna är i området social hållbarhet. Så den blir lika viktig som miljö och ekonomi. Identitetsskapare. Hembygdsföreningarna bidrar till social, mötesplatser, sammanhang, opolitiskt. Som en kyrka utan religion."

"Istället för att gårdarna ska bli museum så borde det på varje hembygdsgård finnas smedja, bakstuga, tvättstuga, snickarbod, syateljé, potatisland, trädgård, slätter som är i bruk och som alla kan använda. Alltså använda oss av grejerna för att få utbyte mellan både generationer och kulturer."

Att diskutera styrkor visade sig stundom vara ett hett ämne. Många tycker att det är bra att fokusera på vad vi har och det kom fram många bra förslag, men en hel del upplever också att det blivit för mycket fokus på detta de senaste åren, att det innebär att reella problem inte hanteras och att för mycket ansvar läggs på de ideellt engagerade, något som kan vara viktigt att ha med sig.

Men överlag så märks i dessa svar vilken stark drivkraft som många av de ideellt engagerade har, det finns en självklarhet, glädje och stolthet över sitt engagemang och på flera rådslag så återkom svaret att vi inte får ge upp utan fortsätta delta och se framåt, att köra på och ta ansvar för det som är möjligt att ta ansvar för och se värdet i det man gör.

Det lyftes också vikten att stärka det egna arbetet med kulturarv, framförallt genom samarbete med skolan men också genom att bli bättre på att dokumentera, intervjua och ta del av varandras berättelser, samt att inspirera till engagemang med hållbarhetsperspektiv, både materiellt och socialt.

Vad behöver vi för att vårt engagemang och vår kunskap om kulturarvet ska kunna användas för en hållbar samhällsutveckling?

Här redovisas förslagen punktvis som de kom upp och med start med de förslag som oftast kom upp.

Något som vi dock vill lyfta extra är något som framkom på alla möten och som är en insats som inte behöver kosta en krona men som kan få väldigt stor effekt, och det är att se, värdera och bekräfta det lokala engagemanget. På flera rådslag vittnade de om hur mycket det betytt för dem när en tjänsteman bemött dem positivt eller att de fått uppskattning på något sätt, att det ingav en känsla att deras arbete var värt något. Detta kan tyckas borde vara en självklarhet men är uppenbarligen inte det, utan i de flesta fall upplevs kommun och region som något väldigt avlägset som är svårt att känna koppling till istället för instanser som jobbar för vårt bästa.

- Det behövs bättre stödstrukturer för att stärka och utveckla föreningslivet/det lokala engagemanget, framförallt är det samordning som efterfrågas, att det finns en "spindel i nätet" som dels stöttar med information och kommunikation, dels jobbar med samverkan mellan föreningar. Det efterfrågas också att kunna få hjälp med projektansökningar och liknande.
- En koordinator el liknande som har omvärldskoll och kan ge handfast hjälp, tex var man kan söka bidrag, vad/hur kan vi samordna mellan varandra, hur kan vi förenkla. Någon som kan arbeta långsiktigt med bygdens utveckling. Som kan prata med alla och hitta system för samarbete, arrangera träffar för erfarenhetsutbyte och som kan hålla ihop allt det goda arbetet som görs, som utgör en fast punkt både fysiskt och visionärt.
- Bättre informationskanaler, både lokalt och regionalt. Att det finns något som samlar allt som finns, där man kan ta del av vad som händer i veckan, där man kan söka efter tjänster, arrangemang mm. Detta skulle innebära att det blev lättare att samordna arrangemang så att man inte krockar och blir oönskade konkurrenter till varandra.
- Behov av att utbyta erfarenheter, bli bättre på att kommunicera och samordna MYCKET mer mellan byarna.
- Bredband, infrastruktur och kommunikationer
- Att det finns stöd i RUS-en för lokala satsningar, både för företag och projekt.
- Att RUS-en omfattar hela länet och att man inte satsar där det redan kokar.

- Nya strukturer och modeller för hållbart företagande, det måste bli lättare att tex ha en bisyssla eller stå på flera ben då vår geografi och våra förutsättningar som regel kräver det.
- Att regional utveckling får handla om HELA LÄNET, inte bara utvalda delar. Flytta bort saker från Östersund, omlokalisera och förlägg runt om i länet.
- Underlätta att utveckla småskaliga verksamheter eftersom det leder till hållbarhet. Göra business med småskalighet, exportera, Utnyttja kunskaperna inom detta och växla upp till storskalighet för att mätta hela världen.
- Anpassa offentlig upphandling att stärka lokalproducerat.
- Hjälpa med kunskapsöverföring.
- Möjlighet till ekonomiskt stöd att kunna genomföra arrangemang mm.
- Samla styrkorna, de engagerade människorna.

DISKUTERANDE ANALYS

I vår projektbeskrivning tog vi oss an att mobilisera och inkludera hela länets hembygdsrörelse och andra intresserade i det regionala utvecklingsarbetet, att kartlägga vilka satsningar som ses som nödvändiga, vilka styrkor respektive utmaningar som finns samt ta fram en behovsanalys som påvisar vad som behövs för ett levande kulturarv och en hållbar bygdeutveckling i Jämtlands län.

Detta har vi nu gjort genom att ha fört diskussioner med ett stort antal människor runtom i hela länet och dels förankrat det regionala utvecklingsarbetet, dels samlat in deras synpunkter.

Genomgången av resultaten redogör för styrkorna, utmaningarna och vad som behövs.

Behovsanalysen återfinns under rubriken våra viktigaste inspel till RUSen.

Det är dock fler saker vi vill fördjupa kopplat till den regionala utvecklingsstrategin.

På hemsidan för Regionens revideringsarbete går att läsa följande:

”Försök att se hur kommande innovationer skapar framtidens förutsättningar till samhällsbyggnad och fundera på hur de skulle kunna tas tillvara på bästa sätt för att skapa ett Jämtlands län som för dig/er fortsätter att vara och än mer blir en attraktiv plats att bo, leva och verka på? Kom sedan tillbaka till idag och fundera över hur det ser ut, vilka långsiktiga samhällsmål behövs för att vi ska ha en möjlighet att nå den framtid som du/ni precis såg framför dig/er? Vad skulle du/ni kunna ha för roll i arbetet?”

I denna rapport hoppas vi ha tecknat bilden av vilken roll kulturarvet har och framförallt kan ha för ett hållbart, demokratiskt och inkluderande samhällsbygge, hur Heimbygda redan arbetar för detta samt hur det ideella arbetet och engagemanget runt om i länet verkar för detta. Vi har knutit ihop det teoretiska med det praktiska och synliggjort hur tydligt de går hand i hand. För att koppla ihop detta ännu tydligare med Jämtland Härjedalen 2050 så vill vi återkoppla till de framtidsscenario vi tog upp inledningsvis.

Av det vi sett hittills så är det främst de urbana scenarierna som lyfts upp och som diskuteras. Med bakgrund av det livskraftiga civilsamhälle vi presenterat i denna rapport så tycker vi att det bör vara av högsta relevans för vår region att på allvar se på de mer ruralt präglade scenarierna. I stort sett alla ledorden för det globala scenariot återkommer i inspelen från rådslagen och vittnar om såväl en stor medvetenhet om dessa värden och den potential vår landsbygds sitter på, som en stark vilja och goda resurser att faktiskt arbeta för det.

Vår uppfattning är att vårt län har väldigt goda förutsättningar för att börja bygga nya strukturer utifrån de decentraliserade, självförsörjande och samverkande scenarierna. Om vi till detta lägger

den avhandling som kom från Mittuniversitetet 2018 (Torbjörn Skytt) som redogjorde för länets totala koldioxidomsättning och som visade att vårt län binder mer koldioxid än vad vi släpper ut, så är det ganska uppenbart att vi sitter på några ordentliga framgångsfaktorer för att faktiskt påbörja omställningen till ett helt hållbart samhälle.

Vikten av god dialog och förankring med sina medborgare för att en demokrati ska fungera och ha legitimitet är på många sätt en självklarhet och något det finns åtskilligt skrivet om. Det finns också åtskilliga metoder och redskap för hur detta kan gå till, till exempel erbjuder Sveriges Kommuner och Regioner detta på sin hemsida. Samtidigt är bristen på förankring ett faktum, från regeringens sida bedömer man att det idag är viktigare än på länge med insatser som bidrar till ökad förankring och stärkt demokrati ("Strategi för en stark demokrati", Kulturdepartementet 2018).

Just behovet, viljan och lusten till att delta i det förankrande demokratiska arbetet genomsyrar alla rådslagen och det går därför att konstatera att det inte råder någon brist på mottagare. Här borde det vara en ganska enkel åtgärd att använda de redskap och handledningar som är framtagna och så ta fram en strategi för hur regionen ska jobba med mer lokal förankring framöver. Vi tror också att det finns en vikt av att inte låta det engagemang och intresse för det regionala utvecklingsarbetet som nu väckts inte rinna ut i sanden.

VÅRA VIKTIGASTE INSPEL TILL RUSEN

Generellt efterlyser vi dels en **tydlig utgångspunkt** för den regionala utvecklingsstrategin, att det inte är någon tvekan om vad det är vi utgår ifrån och strävar emot, samt att det görs en **tydlig definition** av hållbarhet och hur den ska uppnås. Är det FNs 17 globala mål, Sveriges miljömål eller att hålla oss inom de planetära gränserna vi ska ta sikte på?

För att stärka det levande kulturarvet och det lokala engagemanget så är vårt främsta inspel att det behövs en **kulturarvsstrategi** som anger riktning och mål för hur detta arbete ska föras framåt samt hur det ska, kan och bör inkluderas i andra områden.

Behovsanalys: Vad behövs för att det lokala engagemanget och kulturarvet på bästa sätt ska bidra till en hållbar regional utveckling?

- Att det ges sitt rättmätiga värde, att det lyfts fram som viktigt.
- En uttalad vilja att jobba mer med förankring, med den demokratiska legitimiteten.
- Att lokal kunskap och lokala resurser används och att det möjliggörs för dem att användas.
- Att det formas nya stödstrukturer för ideellt engagemang. Att det finns koordinatörer/samordnare från det offentliga med uppdrag att jobba för att stärka och utveckla föreningslivet.

BILAGOR

Presentation från rådslag

Anteckningar från alla rådslag

KÄLLOR

Svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster:

<https://www.regeringen.se/artiklar/2015/04/strategi-for-biologisk-mangfald-och-ekosystemtjanster/>

Vår gemensamma framtid. Rapport från världskommissionen för miljö och utveckling under ordförandeskap av Gro Harlem Brundtland.

KTHs definition av hållbar utveckling: <https://www.kth.se/om/miljo-hallbar-utveckling/utbildning-miljo-hallbar-utveckling/verktyslada/sustainable-development/hallbar-utveckling-1.350579>

Tid för kultur: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2009/09/prop.-2009103/>

Council of Europe's Framework Convention on the value of Cultural Heritage for Society:

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680083746>

En politik för det civila samhället:

<https://www.regeringen.se/49b70c/contentassets/626c071c353f4f1d8d0d46927f73fe9c/en-politik-for-det-civila-samhallet-prop.-20091055>

Palett för ett stärkt civilsamhälle:

https://www.regeringen.se/contentassets/907a5e554a23428f9aef3c2d7221a2de/palett-for-ett-starkt-civilsamhalle-sou-2016_13.pdf

Svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster:

<https://www.regeringen.se/49bb9c/contentassets/d11a7625086a4c3cb09fc6322687aba/en-svensk-strategi-for-biologisk-mangfald-och-ekosystemtjanster-prop-201314141>

Europeiska landskapskonventionen: <https://www.raa.se/samhallsutveckling/internationellt-arbete-och-eu-samarbete/eu-paradet/europeiska-landskapskonventionen/>

Farokonventionen: <https://www.raa.se/samhallsutveckling/internationellt-arbete-och-eu-samarbete/eu-paradet/farokonventionen/>

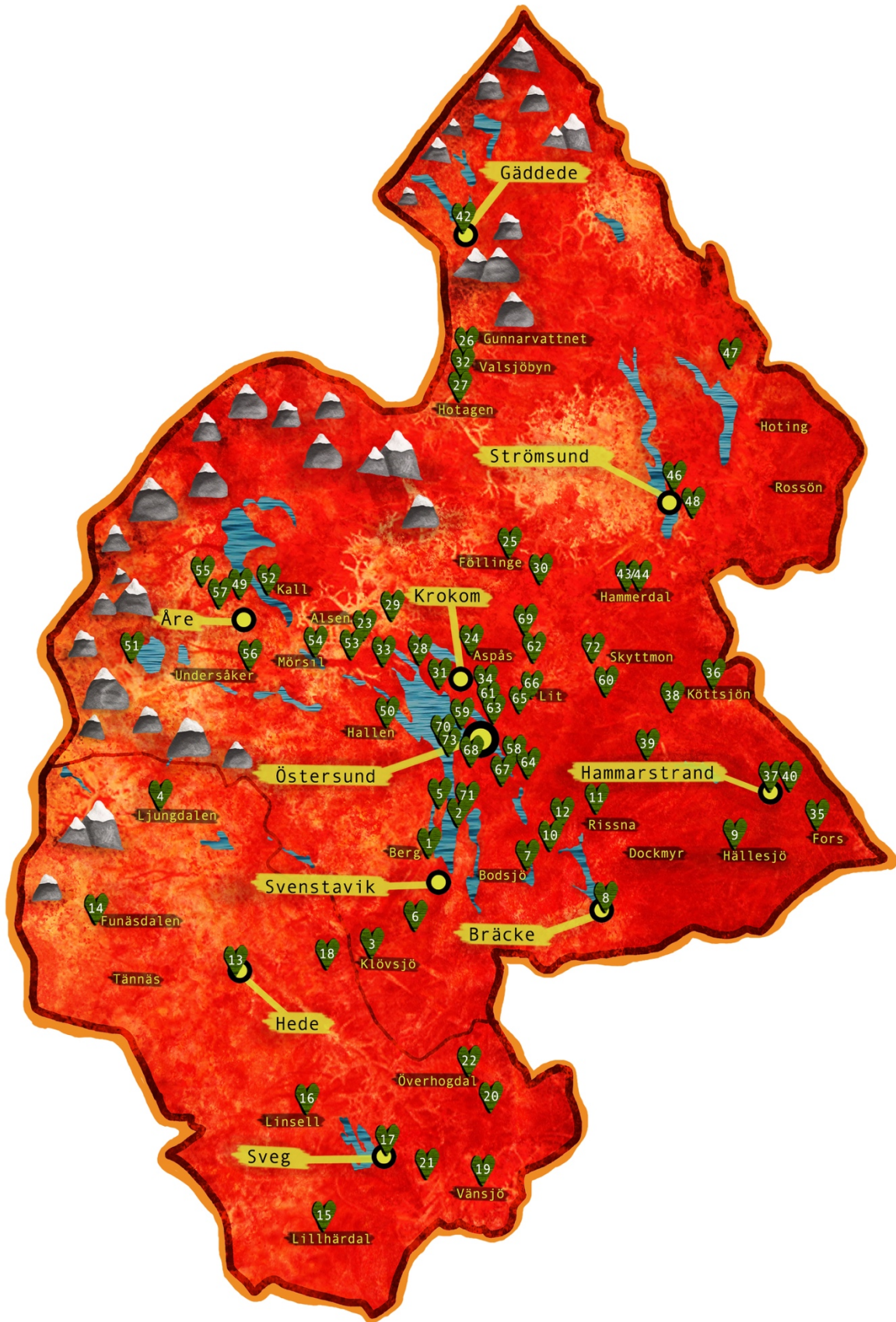
Pier Luigi Sacco, Kultur 3.0: Konst, delaktighet, utveckling

KTH, Framtidsscenarier för ett hållbart samhälle:
<https://www.kth.se/2.11559/avdelningar/2.26559/nyheter/framtidsscenarier-for-ett-hallbart-samhalle-1.692962>

SWECO, Sverige om 30 år: https://www.sweco.se/siteassets/om-oss/priser-och-stipendier/richterska-stiftelsen/samhallet-om-30-ar_20181121.pdf

Torbjörn Skytt, An evaluation of regional sustainability by analysing energy and carbon flows – A study of Jämtland, Sweden

Strategi för en stark demokrati: <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2018/06/strategi-for-en-stark-demokrati--framja-forankra-forsvara/>

Bilaga: Anteckningar från Rådslag

SAMMANSTÄLLNING RÅDSLAG FUNÄSDALEN 7 NOV 2019	21
SAMMANSTÄLLNING RÅDSLAG FÅKER 26 SEP 2019	24
SAMMANSTÄLLNING RÅDSLAG FÖLLINGE 12 NOVEMBER 2019	25
SAMMANSTÄLLNING RÅDSLAG HAMMARSTRAND 22 OKTOBER 2019	26
SAMMANSTÄLLNING RÅDSLAG LJUNGDALEN 16 OKT 2019.....	29
SAMMANSTÄLLNING RÅDSLAG STRÖMSUND 12 NOVEMBER 2019.....	31
SAMMANSTÄLLNING RÅDSLAG TORSÄNG 3 OKTOBER 2019	33
SAMMANSTÄLLNING RÅDSLAG UNDERSÅKER 17 OKTOBER 2019	35

Sammanställning Rådslag Funäsdalen 7 nov 2019

Varför är det lokala engagemanget viktigt för en hållbar utveckling?

Därför att starkt lokalt engagemang ger större förutsättning för att få ett bra resultat.

Det innebär förankring hos folket och att saker växer underifrån som motsats till direktiv uppifrån.

Människor känner sig delaktiga, stärker tilliten mellan "folk och styrande".

Det är viktigt att alla är med i en utvecklingsprocess och att den måste få ta tid. Bättre om alla är med från början. Får man en ny "uppgift" över sig av någon som redan gått igenom startprocessen, då ligger man ju hela den sträckan efter.

Starkt lokalt engagemang ger större engagemang i det stora hela.

Det är lättare att få folk engagerade i utvecklingen om det är närmare till besluten.

Här finns möjlighet att kunna påverka "de stora dragen" och bryta ner dem för att passa mindre samhällen.

För att ideellt arbete ger KASAM.

Därför att relevant lokal och kulturell kompetens finns på platsen.

Utifrån perspektivet social hållbarhet: Näringslivet bryr sig inte om hur barnen på skolan mår.

Vad som är bra lokalt i exempelvis storstan behöver inte vara bra på landsbygden, hitta olika lösningar.

Människor möts över generationsgränser.

På vilka sätt är ett levande kulturarv viktigt för hållbar utveckling?

För att man bygger vidare på den grund man har.

För att i det kan alla människor mötas oavsett ålder, kön, genus, härkomst osv.

Det skapar mötesplatser.

Man måste förstå sin historia för att föra "kedjan" vidare.

Det ger förutsättningar för att vi ska kunna se lite längre än till sig själv och göra saker som gagnar helheten/andra/samhället.

Göra saker som bidrar till helheten, behålla ideella krafter och samverka över åldersgränser.

Bevara traditioner och kunskaper, mat, byggnadstekniker med mera, för ett hållbarhetsperspektiv.

Gamla metoder är ett värde och bidrar till hållbarhet. Vi är så förbaskat effektiva i dag att det innebär risk för ohälsa. Hållbart leverne har vi tappat bort lite. Ta tillbaka innan det försvinner.

Viktigt att inkludera alla samhällsmedborgare.

Kunskapen skall gå i arv. Arbetet måste pågå på flera plan, skola, politiker, näringslivet med flera.

Tänka gammalt men nytt!

Ofta är det små förändringar över en längre tid som blir synliga först i efterhand.

Vårt område skiljer sig från många andra orter, turismen är stor och det är ett tudelat samhälle. Delat samhälle där de bofasta är utsatta för en slags kolonialisering. En hel del pengar hamnar någon annanstans. Naturresurser utnyttjas och det är dåliga arbetsförhållanden- avsaknad av kollektivavtal, dyrt boende, höga kostnader mm.

Delar av näringslivet ser fördelen med de lokala resurserna och människorna här.

Båda dessa perspektiv saknas i samhällsplaneringsfrågor, tex i samhällsplanering. Fäbodarna, ett kulturarv som anses vara så viktiga i bilden av den här platsen, läggs ned utan reaktion medan andra exploateras och blir till boenden där ingen på orten bor.

Utflyttningen kan nog till viss del bero på historielöshet, vilket i sin tur ökar risken för att fler flyttar.

Historielösheten gör också att man går med på de dåliga villkoren.

Risk för sönderexploatering.

Inflyttare är lättare att engagera, de verkar inte ta kulturarvet och andra lokala resurser för givna.

Lagar och regler utgår allt som oftast från den stora gruppen, tex storstadsregionerna. Det måste tas hänsyn till alla grupper/lokala förutsättningar. Då måste vi också engagera sig lokalt. Utbildning av politiker i det lokala kulturarvet vore önskvärt.

Hur kan vi med våra styrkor bidra till lokal och regional utveckling?

Det är både en styrka och en svaghet att det är samma människor som är engagerade i olika föreningar.

Vi kan nå barnfamiljer.

Att använda tillgängliga lokaler till verksamhet som kan bidra till utveckling.

Använda lokaler på nya sätt, tex Dansbana som blivit gymnasium.

Samverka skola- hembygdsförening.

Inspirera till engagemang med hållbarhetsperspektiv, både materiellt och socialt.

Ibland måste saker och ting få kosta, våga finansiera!

Prova på verksamhet.

Bidra till historieundervisningen.

Spökafton i parken.

Komma med förslag och en budget.

PRO aktivitetsgrupp kan vara bra samarbetspartners.

Erbjuda människor att vara volontärer på museet.

Vad behöver vi för att vårt engagemang och vår kunskap om kulturarvet ska kunna användas för en hållbar samhällsutveckling?

Ta plats som samhällsaktör- hembygdsföreningen skulle kunna fråga efter vad lokalsamhället behöver.

Vidareförmedla kunskap om slöjd, mathantverk med mera. Hushållning, överlevnad, hållbarhet.

Föra samman kunskap.

Fördjupade, kontinuerliga kontakter med skolan behövs.

Samverka över gränser, skola, museer, hantverkare, klimatgrupp...

Kommunjobbare som får hitta på egna idéer för vad man kan göra med parken. Ungdomarna skall själva hitta på vad de vill göra i parken.

Undersöka vilka behov som finns.

Hede är ett gott exempel på hur man kan jobba med integration. Finns det något samhällsproblem som vi kan hjälpa till att lösa.

Bjud in till en kväll om fäbodarnas fortsättning tex.

Bli en remissinsats för kommunala planfrågor. (Det går att följa protokoll/beslutsgångar. Man kan begära att få tex alla planfrågor skickade till sig från kommunerna.)

Engagera nyckelpersoner bland stamgästerna. En stor resurs som kan nyttjas.

Heimbygda kan vara en resurs.

Samla styrkorna, de engagerade människorna.

Värdera kunskap!

Nyttja arkivet mer i aktiviteter, tex minnesträning för äldre.

Sammanställning Rådslag Fåker 26 sep 2019

Frågeställningar:

Varför är det lokala engagemanget viktigt för en hållbar utveckling?

På vilka sätt är ett levande kulturarv viktigt för hållbar utveckling?

Hur kan vi med våra styrkor bidra till lokal och regional utveckling?

Vad behöver vi för att vårt engagemang och vår kunskap om kulturarvet ska kunna användas för en hållbar samhällsutveckling?

Grupp 1

Vad är våra styrkor: Bystugor, det finns många samlingsgårdar som samlar upp nya människor som flyttar in.

Utvecklingsmöjligheter: Att öppna upp mer för varandra, mer samverkan mellan föreningar. Det är många engagerade. Anordna lägerveckor för barn och unga på Lyransgården, tex med fiske.

Vad behöver vi: Resurser som kan jobba med samordning, adresslistor och tryck av info. Bättre kommunikationer (bussar). Jobb.

Tänk att ha kombinerad restaurang som tex Källan (Guldkusten)!

Inlandsbanan borde utvecklas!!

Grupp 2:

Vad är våra styrkor: Sammanhållningen i byn, naturen och sjön.

Utvecklingsmöjligheter: Gäller att locka hit ungdomar OCH få in dem i föreningar.

Vad behöver vi: Bli bättre på att samarbeta, hjälp att få till aktuella hemsidor, syns man inte finns man inte. Bredband är ett måste!

Grupp 3:

Utvecklingsmöjligheter: Vad kan vi samla oss runt? Vad kan vi göra med Lyransgården?

Ordna fixarhelg i kulturarvets tecken, kunskapsöverföring på enkla och trevliga sätt.

Matvandring för främst barn. Att de får komma till en mjölkproducent tex, gårdsmejeri och gårdsslakteri. Skogskafferi, "mulleverksamhet" för olika åldrar. Byvandringar med historia om hus mm.

Vad behöver vi: Ett problem är att vi inte känner varandra, vi behöver en mötesplats som ger oss ett sammanhang att träffas i.

Alla projekt som görs, vad händer med dem sen?

Helgrupp:

Varför är det lokala engagemanget och kulturarvet viktigt för en hållbar samhällsutveckling?

Rötter betyder mycket, det är viktigt att få ordning på dem för att kunna gå vidare.

Det ger "fightingspirit", att man vill göra något för sin plats.

Viktigt att vi tar tillvara på varandras kompetenser, att vi ser varandra och hjälper varandra.

Vi är starka när vi är tillsammans.

Vi behöver sammanhanget för att ge mening i livet!!

Sammanställning Rådslag Föllinge 12 november 2019

Varför är det lokala engagemanget viktigt för en hållbar utveckling?

Vi måste ställa upp lokalt för att det ska ske något och vi måste vara engagerade i det som ska ske eftersom det är vi som har kunskapsmängden som kommande generationer behöver.

Korta beslutsvägar för att möjliggöra, besluten måste komma närmare oss.

Det är viktigt för orten som vi bor i att det finns ett engagemang för att det ska kunna hända något. På en liten ort krävs det ideellt engagemang för att nåt alls ska kunna ske. Engagemanget gör också att vi lär känna varandra.

Bredband engagerar många.

På vilka sätt är ett levande kulturarv viktigt för hållbar utveckling?

Har vi inte ett levande kulturarv så har vi inget att falla tillbaka på, lära av eller jämföra med.

Hur kan vi med våra styrkor bidra till lokal och regional utveckling?

Ist för att gårdarna ska bli museum så borde det på varje hembygdsgård finnas smedja, bakstuga, tvättstuga, snickarbod, syateljé, potatisland, trädgård, slätter som är i bruk och som alla kan använda. Alltså använda oss av grejerna för att få utbyte mellan både generationer och kulturer.

Ta emot sina nyinflyttade bybor och hälsar välkommen! Ha aktiviteter där man träffas.

Bygg dagis bredvid äldrehem!

Vad behöver vi för att vårt engagemang och vår kunskap om kulturarvet ska kunna användas för en hållbar samhällsutveckling?

Samhälls- och bostadsplanering som gynnar befolkningstillväxt, tex. det måste byggas äldreboenden i bygderna så att unga kan flytta in i husen.

Föreningservice, vikten av Rätt Person som förstår och kan möjliggöra.

Man behöver goda exempel, bollplank och ekonomisk hjälp (tex projektstöd).

En kommunal samordningstjänst med uppgift att stärka och få det ideella engagemanget att växa.

Lokalfråga, ska man begränsas av att inte ha råd att ha en lokal? Borde vara möjligt att använda kommunens lokaler gratis, det vore hållbart!

Sammanställning Rådslag Hammarstrand 22 oktober 2019

Varför är det lokala engagemanget viktigt för en hållbar utveckling?

För att det ger social hållbarhet.

Vi vet vad vi har, vi vet vad som var, vi känner varandra och vi vet vad det finns för resurser.

Ökad medvetenhet hos befolkningen i byarna om det som finns i närområdet, istället för att bara se vad som finns på tv/på annat håll, då ökar möjligheterna att engagera sig.

Om vi inte engagerar oss så dör samhället, vi måste lyfta fram det som finns i våra egna byar.

Engagemang inspirerar andra att engagera sig.

Allt måste komma underifrån för att det ska få en ordentlig substans.

Viktigt att jobba över åldersgränserna.

Viktigt att inte konkurrera mellan byarna.

Utan lokalt engagemang händer inget långsiktigt.

Om inte de som bor här känner sig delaktiga riskerar tilliten mellan folk och de som bestämmer minska/försvinna.

Det krävs/behövs kunskap i botten för att vi ska kunna vara med och påverka/veta hur vi kan påverka.

Vikten av att det finns kulturella händelser att samlas kring, mötesplatser.

Vi känner bygden, vi kan gena för att lyckas. Äkthet- att de som jobbar för en plats bor och verkar i bygden (tex en turistchef).

Tydliggöra förankring i alla åldrar. RUSen bör bygga på FNs 17 globala mål, där bland annat kulturarvet är ett av dem!!!

Det utgör "The third space"!

Värna om bygden, vara stolt.

Utan lokalt engagemang, inget samhälle.

Utan lokalt engagemang ökat glapp = minskad tillit till beslut.

På vilka sätt är ett levande kulturarv viktigt för hållbar utveckling?

Kunskapen om vad som hänt och händer nu har vi, vi kan föra den vidare så att vi undviker att göra samma misstag som förr.

De gamla teknikerna inom byggnad, transport, mat, odling mm mm, behövs idag och ännu mer imorgon, inte för att göra exakt likadant men för att lära oss av.

Behöver ta tillvara på nyinflyttades kulturarv och lära av varandra. Kulturarv skapar samhörighet.

Att känna sin historia för att kunna utveckla den.

Utan rötter växer inte gräset.

Berätta om sin historia för att nå de vi vill nå.

Det levande rör på sig hela tiden.

Ta tillvara och föra vidare gamla metoder och hantverk.

Värna dialekter.

Att levandegöra vårt kulturarv är att förstå vår samtid och vart vi är på väg.

Klasserna skulle kunna åka runt i kommunen och ta del av lokalhistorien.

För att vi har kunskapen om våra lokala resurser och hur vi bäst tar hand om dem, viktigt att föra dem vidare för att undvika exploatering och förstörelse.

För att undvika att göra om misstag.

Här finns kunskap om hur vi kan leva i en cirkulärekonomi.

Hur kan vi med våra styrkor bidra till lokal och regional utveckling?

Att fortsätta vårt engagemang, komma med idéer, få stöd tex i rusen genom företagsstöd och projektstöd. Vidga sin bedömning när man tittar på de idéer som kommer in i regionen och satsar där det inte redan kokar.

Att SE att vi HAR styrkor och kunskaper/erfarenheter att bidra med! Stärker man en stärker man fler.

Fortsätta delta och se framåt, inte ge upp!

Vi har kulturen, kunskapen och traditionerna. Men för att vi ska kunna lära ut och få den vidare så behöver föreningsrörelsen ges möjlighet att på ett större sätt få ut informationsspridning. Vi behöver kunskap om varandra, samordning och spridning. Behövs hjälp med projektansökning. Mer samverkan.

När man delar med sig om det man kan, vart hamnar det? Vilket forum och format.

Det behövs nya hållbara affärsmodeller för småföretag, att kunna stå på flera ben utan problem.

Att dokumentera, intervjua, ta del av varandras berättelser, både för att bevara men också för att ta del av varandra för att skapa starkare band. Dokumentera och ta till oss av andras kulturarv. Fundera på, vad är mitt kulturarv.

Vi har en stor erfarenhet och kunskap om våra resurser och hur det har varit, ska vi få detta vidare så måste vi ha ett engagemang bland yngre människor- hur vi fångar dem är den stora uppgiften vi har. Med fokus på miljö kan man fånga hela världens unga, hur fångar vi dem med kultur?

Behovet av opolitiska träffpunkter för gemenskaper. Samverka mer, hjälpas åt att söka bidrag tex för att få ut engagemanget och sin historia.

Vi känner bygden (hembygdsföreningarna) vi kan vara en länk/väg in i bygden.

Samarbeta med skolor, bistå med den lokala historien.

Skapa träffpunkter för gemenskap mellan olika åldersgrupper och besökare.

Väcka vilja hos andra att använda den.

Vad behöver vi för att vårt engagemang och vår kunskap om kulturarvet ska kunna användas för en hållbar samhällsutveckling?

Stötta upp föreningar, ge hjälp att nå ut med information.

Behövs samordning och uppstyrd samverkan! Samla kunskap om allt som sker.

Skulle ha vänt på frågan, hur kan regionen bidra till oss? Vi ska bara bidra och bidra och bidra.

Att regional utveckling får handla om HELA LÄNET, inte bara utvalda delar. Flytta bort saker från Östersund, omlokalisera och förlägg runt om i länet.

Att kunna skapa mötesplatser, inte konkurrera med varandra utan hjälpas åt mer. Avlasta varandra.

Vi har berättandet, se oss, hör oss, värdera oss, förlägg verksamhet här från regionens håll. Att se att man inte bara slänger ut pengar utan delta.

Att ta fram en lokal skolplan för hur det lokala kulturarvet kan användas i skolan (likt Bispgårdens).

Vi skriver ner i krönikorna det som händer i bygden, där finns egentligen vår nutidshistoria.

Vill att andra ska använda vår kunskap.

Se möjligheterna, inte ge upp.

Delta.

Se värdet i varje liten del, ingen är för liten.

Övrigt

Ta fram en lokal lokalhistorisk plan för kommunen, varje år får man lära sig något nytt.

Införa lägerskolor.

Sammanställning Rådslag Ljungdalen 16 okt 2019

Varför är det lokala engagemanget viktigt för en hållbar utveckling?

Det är så mycket man är tvungen att lösa själva i byn. Vi är så beroende av varandra, alla är viktiga för helheten, vi har alla ett ansvar för det gemensamma.

Vi har ett ansvar att kommunicera ut vad vi behöver hjälp med, måste föra en dialog för att kunna lösa saker tillsammans. Har dock blivit mycket bättre de sista åren med att politiker och tjänstemän kommer till byarna.

Det lokala engagemanget är både en börda och en möjlighet. Borde vara mer samverkansträffar mellan olika föreningar och branscher.

Behov av att utbyta erfarenheter, bli bättre på att kommunicera och samordna MYCKET mer mellan byarna.

Vi vill möjliggöra att det ska kunna satsas på och i våra bygder, då är lokal utveckling en förutsättning.

Där det finns en önskan om lokal utveckling SKA strategin kunna stötta det (den behöver frånga de geografiska gränserna och gå på där det finns växtkraft).

Att engagera sig lokalt stärker den egna identiteten och skapar en vi-känsla, stärker den lokala sammanhållningen. Det man har hjälpt till att bygga upp vill man kanske vara med och bevara.

Det är de som bor och verkar på en plats som vet vad den behöver, inte kommun eller länsstyrelse.

Det skapar positiv energi som ger ringar på vattnet.

Utan lokalt engagemang så kan det inte bli någon hållbarhet överhuvudtaget. Vem ska göra något för vadå?

På vilka sätt är ett levande kulturarv viktigt för hållbar utveckling?

Kulturarvet har en förmåga att skapa kittet som ger det lokala engagemanget.

Bidrar till att skapa en identitet hos medborgarna, viktigt för att känna engagemang, ansvar och trygghet.

Här i våra glesbygdsområden finns det starka kulturarv som behöver bevaras (framhålla det som anledning att satsa pengar).

Kulturen och kulturarvet är en orienteringspunkt för besökare och nyinflyttade från andra kulturer.

Vemdalen/Åre och förlusten av kringliggande byars namnidentitet.

Vi måste förstå att vi kan använda det levande kulturarvet, något vi bär med oss i vår identitet och historia.

Hur kan vi med våra styrkor bidra till lokal och regional utveckling?

Hoverberg/Bergs socken (10 olika byar): Bra geografiskt placerat med kyrkan, sjön, båtlivet, berget, nära till Svenstavik, bra väg. Många unga jordbrukare säkrar öppet landskap och skapar liv och rörelse i bygden. Mångfald, det finns mycket inom området, kan attrahera en stor grupp människor. Saknar dock den stora turistmotorn.

Klövsjö: har en naturlig dragningskraft/motor som turistattraktion som gör att andra verksamheter kan etablera sig inom olika områden.

Enastående natur sommar som vinter. Men, turisterna ger inte så mycket tillbaka till byn. Vi klarar inte riktigt att sälja aktiviteter, boende och mat. Projektet Fjällflytt!

Vad behöver vi för att vårt engagemang och vår kunskap om kulturarvet ska kunna användas för en hållbar samhällsutveckling?

Infrastruktur, fungerande vägar och fiber, möjliggöra för boenden, fungerande kollektivtrafik.

Samordning. Pengar för att möjliggöra. Stimulera och uppmuntra nya unga bönder. Behövs hjälp att utveckla vår besöksnäring, klarar det inte helt själva. Känner att kommunen har engagerat sig, har blivit lyssnade till i flera sammanhang.

Vikten av att ha spindlar i nätet som har omvärldskoll och mer handfast hjälp, tex var man kan söka bidrag, vad/hur kan vi samordna mellan varandra, hur kan vi förenkla.

Viktigaste: Koordinatorn!! Någon som kan arbeta långsiktigt med bygdens utveckling. Som kan prata med alla och hitta system för samarbete, arra träffar för erfarenhetsutbyte.

Saknas en projektledare/knytpunkt/samordnare för att kunna hålla ihop allt det goda arbetet som görs, som utgör en fast punkt både fysiskt och visionärt.

Allt som är utanför de prioriterade områdena ska skötas ideellt, det är jättefarligt för det bränner ut människor och skapar till slut en motvilja. Idag går det att söka stöd för att köpa saker, men inte för att administrera och projektleda.

Förändringar sker snabbare, snabbare än vad utvecklingsplaner mm utgår från. Hur förhålla sig till det? Hur hantera och bemöta? Vi behöver också ligga så långt fram i tiden.

PROBLEM: Vi samlar styrkor å samlar styrkor, har gjort det i 7 år, till slut kommer man inte längre, vi har fullt upp med saker att göra. Tänka utanför boxen, se saker för hur de är och acceptera att vissa saker kanske inte går att lösa eller göra något åt nu, utan det krävs andra satsningar på andra håll (tex i Storsjö) som på sikt ger nya influenser in till Ljungdalen. Behövs kollektivtrafik mellan Storsjö och Ljungdalen.

Sammanställning Rådslag Strömsund 12 november 2019

Frågeställningar:

Varför är det lokala engagemanget viktigt för en hållbar utveckling?

På vilka sätt är ett levande kulturarv viktigt för hållbar utveckling?

Hur kan vi med våra styrkor bidra till lokal och regional utveckling?

Vad behöver vi för att vårt engagemang och vår kunskap om kulturarvet ska kunna användas för en hållbar samhällsutveckling?

PASS 1

Grupp 1:

Det lokala engagemanget: för att glesbygden överhuvudtaget ska leva vidare och för att demokratin ska fungera.

Viktigt för att behålla det lokala engagemanget, får man gehör för sitt engagemang så växer det. Det är ju VI som är engagerade som ska se till att utvecklingsarbetet blir gjort.

Titta på vad det är som gör att vissa byar har så starkt kollektivt engagemang?

Kulturarvet: beror på vad man har med sig. Har man ett starkt med sig så är det väldigt mycket värt, men har man ett med släktfejder mm så är det inte så positivt. Hur förändra det pågående kulturarvet om det är något som motarbetar utveckling?

Grupp 2:

Det lokala engagemanget: För att det är lokalt, det lokala engagemanget bidrar till en helhet och ett större sammanhang. Motsatsen skapar ensamhet och utanförskap. Viktigt att hitta vad man brinner för, lättare att bli engagerad då. Allt det vi gör här idag bidrar till ett större sammanhang och till framtiden. Hjälptill självhjälpt, bli proaktiva och gräva där vi står och dit vi komma.

Kulturarvet: Ett levande kulturarv bidrar till att behålla befolkningen som ger hållbar utveckling, då människor känner en relation till sin plats. Att vi jobbar mot urbanisering.

Grupp 3:

Det lokala engagemanget: Om det inte finns något engagemang så självdör ju allt, det är ju det som driver utveckling. Om alla idéer kommer utifrån eller uppifrån finns ingen förankring och därmed ingen grund att bygga hållbart på.

Kulturarvet: Utan kulturarv så självdör allt. Men obs, kan också vara bra att ha med följande citat: "Lett nejsäjara dö ifred".

Grupp 4:

Det lokala engagemanget: Orsak och verkan, Ström är den enda kommun som inte gått med i gymnasieförbundet, med goda skäl, då hade vi antagligen inte haft 11 nationella egna program! Vikten av att stå självständigt och bygga utifrån det egna. Vikten av att folk fattar vad det skulle innebära om vi inte har en gymnasieskola. Vikten av att få bestämma själv. Det ATTITYDSFÖRÄNDRADE ARBETET kräver kunskap.

Kulturarvet: Minnen som väcks ju äldre man blir, hur mycket glädje och trivsel som finns i att minnas som gör att man engagerar sig och vill satsa på sin bygd.

Grupp 5:

Det lokala engagemanget: Förändring börjar i det lilla, därför krävs det för att få till stånd en hållbar utveckling. Vi är alla beroende av en långsiktig hållbar utveckling. Småskalighet = hållbarhet.

Kulturarvet: genom levande kulturarv tar vi tillvara kunskaper som finns, det skapar gemenskap och det gynnar hållbar utveckling.

PASS 2

Grupp 5:

Hur bidra till utveckling: Här i Ströms kommun, vi måste utveckla det småskaliga, underlätta att utveckla småskaliga verksamheter eftersom det leder till hållbarhet. Göra business med småskalighet, exportera, Utnyttja kunskaperna inom detta och växla upp till storskalighet för att mätta hela världen.

Vad behöver vi: Bredband!!! Kommer vara så beroende av det med allt från hälsa till jobb. Finns vi inte på nätet så finns vi inte alls. Kommunikationer och infrastruktur, både för att vi ska kunna röra oss och att de som kommer hit ska kunna röra sig. Anslutningsbussen till sista tåget i stan, går för tidigt! Ha hållbarhetstänk i hela kedjan!

Grupp 4:

Hur bidra till utveckling: Småskalighet, närhet och lokalproducerat. Mer sånt in i offentlig upphandling eftersom det skapar lokala jobb och skatteintäkter.

Vad behöver vi: Kunskapsöverföring. Det är så många som kan så mycket, som har lärt sig av tidigare generationer som behöver föras vidare, kunskap som vi verkligen behöver nu!

Grupp 3:

Hur bidra till utveckling: Att vi kämpar vidare, inte ta in negativ energi. Strunta i nejsägare.

Vad behöver vi: Vi behöver peppning och stöd, våga komma igång med arrangemang, förankring var vi kan söka stöd och komma igång med saker. Var så fint att få det positiva gensvaret från Kerstin P.

Grupp 1+2:

Hur bidra till utveckling: Att köra på och ta saker i egna händer och se till att saker händer, vi ser vilka möjligheter som finns lokalt och kan ta dem. Att se till att folk trivs, vilket gör att människor vill bo på en plats. Sprida engagemang och delaktighet.

Vad behöver vi: Möjlighet till ekonomiskt stöd att kunna genomföra arr mm. Bra infrastruktur, väg, tel, nät mm. Samhällsservice så att vi kan bo där vi bor. Nätverk- att få träffas som vi gör ikväll ger så mycket. Återkoppling, uppskattning och uppmärksamhet, att få känna att det vi gör är viktigt.

Sammanställning Rådslag Torsäng 3 oktober 2019

Varför är det lokala engagemanget viktigt för en hållbar utveckling?

Det lokala engagemanget är grundläggande. Gräset växer alltid underifrån, förutsättningarna för att det ska kunna växa kan dock komma uppifrån (sol, regn).

Det finns mycket kompetens i orten.

För den sociala hållbarheten är det ideella engagemanget en viktig kraft.

Kombinera verksamheter, fik, dagis och matutlämning (mötesplats/marknad). De som bor på platsen och känner förutsättningarna kan styra upp det.

Engagemang är en livsstil, nästan en förutsättning för att kunna bo så här.

Vill man ha förändring så måste man själv engagera sig.

På vilka sätt är ett levande kulturarv viktigt för hållbar utveckling?

Kunskapsöverföring är en grundförutsättning för resiliens.

Med de migrationsmönster som vi har nu och hur vi inte längre bor i generationsboenden så blir det ännu viktigare att inkludera unga i kulturarvsrörelser.

Viktigt för att historien ska leva vidare.

Att man tar vara på kunskap, samvaro.

Vi kan inte ta kulturarvet för givet, i en global tid blir identitet och rötter än viktigare.

Viktigt inför kommande utmaningar att vi är öppna och tar tillvara på vår kunskap.

Det odefinierbara kulturarvet är det som behövs för att vi ska vilja bo kvar här, trots de motgångar vi möter.

Tryggheten i att känna sitt sammanhang och sina rötter betyder så mycket. Man känner ansvar för sin plats.

Det ger förutsättningar för ett öppet samhälle.

Hur kan vi med våra styrkor bidra till lokal och regional utveckling?

Styrkor: Fiske, jakt, orörd natur, vandringsleder, skidtunnel, positiva människor.

Människorna som bor här. Vi känner varandra.

Att det är glest är en styrka och en möjlighet. Leva närmare naturen och årstiderna, lugnare. Kan vara ett friskare liv.

Vad behöver vi för att vårt engagemang och vår kunskap om kulturarvet ska kunna användas för en hållbar samhällsutveckling?

Pengar, reklam, peppa och inspirera de som är engagerade. Ha en länsgrupp för kommungrupperna som träffas en gång/år eller så.

Möten mellan olika kulturaktörer.

Förenkla att vara företagare, att ha en bisyssla.

Problem att de ideellt engagerade har för lite tid, skulle behövas kunna få betalt för visst arbete.

Saknas kunskap om vad som finns. Behövs en inventering av kunskapskällor tex vem kan bygga, slå med lie osv. Ta vara på kunskap innan människor försvinner.

Måste se till våra egna förutsättningar, inte mäta oss mot eller vilja vara som storstaden.

Inte vänta på hjälp uppifrån utan göra det vi kan med det vi har. Lyfta våra egna kvaliteter.

Vi behöver bli bättre på att berätta och förmedla varför vi valt att bo här.

Sammanställning Rådslag Undersåker 17 oktober 2019

Varför är det lokala engagemanget viktigt för en hållbar utveckling?

Lokalt engagemang medför lokala förutsättningar. Kunskap och delaktighet, livskvalitet som medför tillit till lokalsamhället och samhället i stort. Hela kedjan ger levande landsbygd.

Lokalkännedom. Småskalighet.

Det börjar med den enskilda människan. Lättare med förankring om det börjar längst ner. Socialt hållbart om det är lokalproducerat. Vad har vi för information om vad som finns i bygden. Måste bli lättare att hitta information.

Ett starkt lokalt engagemang ger ideala förutsättningar att få med sig folk, att de känner att de får sin röst hörd vilket ger delaktighet och tillit vilket i sin tur ger ökad demokrati och i slutändan ökad livskvalitet.

Södra Årefjällen- krock mellan det vi vill värna om och de som vill tjäna pengar. Luftgästerna som kom till Åre. Det behövs även utveckling. Nytt behov av gammal kunskap.

Moskogen är ett exempel på att det faktiskt går att påverka om det är många som enas och står upp.

Hembygdsrörelsen är en mötesplats.

Det behövs även ett hållbart föreningsliv.

Prissättning är en klurig fråga. Svårt att få folk att arbeta aktivt om det inte finns ersättning för det vi gör och kan.

Mötena som uppstår är också viktiga.

Man måste veta sin egenart som förening samt värdesätta vårt arbete. (Tema på ett höstmöte eller ett seminarium.) Levandegöra kulturen gärna tillsammans med näringslivet och turismen.

Det ska vara tillgängligt för alla samtidigt som det behövs en ekonomi för föreningarna. Hur får man detta att hänga ihop? Affärsverksamhet/ideell verksamhet behöver diskuteras.

På vilka sätt är ett levande kulturarv viktigt för hållbar utveckling?

Om vi kan vår historia kan vi ta medvetna beslut.

Platsens särart, kvalitet och historia. Inflyttade personer kan se saker på nya sätt. Skogsresursen som exempel på ej hållbar utveckling (historiskt för hög avverkning)

Hur medvetandegör man kulturarvet för de i ens närhet? Skolan viktig. Hembygdsföreningarna har stort ansvar. Berättelser om tex järnvägen, hur kartor har sett ut och vilken förändring som har skett. Inflow av andra människor som tar med sig sitt kulturarv. Hur vi hanterar detta avgör om det blir konflikt eller smidigt. Måste man lämna sitt eget kulturarv för att man har flyttat?

Kulturarv kan delas in i olika nivåer: Föremål som sparas, berättelser, osynliga landmärken samt erfarenheter. Inte bara 1800-tal.

Vad kommer att bli kulturarv i framtiden? Livsföring, hur levde man. Hur förmedlar vi det? Lära barn att baka tunnbröd. Varför bakar inte så många nu. Svårt att sätta ord på detta som kulturarv. Jämtland som matregion handlar mycket om gamla metoder som får nytt liv.

Småskalighet viktigt.

Hållbar utveckling är omöjlig utan levande kulturarv.

Kulturarvets roll för integration.

Medvetenhet om begreppet levande kulturarv, kan göra att man blir mindre rädd för nytt. Språk ingår i kulturarvet. Kunskap om att göra saker från grunden.

Hur kan man presentera kulturarvet? En tidslinje tex.

Man måste utgå från de förutsättningar man har.

Intressant historisk detalj: Mattmars kyrka missades vid reformationen. En berättelse som är viktig att berätta och som kan förklara nya konflikter.

Hur kan vi med våra styrkor bidra till lokal och regional utveckling?

Levande kulturarv och kunskap innebär en motor i hållbarhetsarbetet och ger samhörighet bland människor som bor här. Styrkorna är i området social hållbarhet. Så den blir lika viktig som miljö och ekonomi. Identitetsskapare. Hembygdsföreningarna bidrar till social, mötesplatser, sammanhang, opolitiskt. Som en kyrka utan religion.

Vi är kulturbärare. Midsommar är ett fantastiskt exempel då alla vill vara med. Tunnbrödsbakning. Skolbesök. St Olavsleden. Ristafallsrundan. Arkivet vi har. Folk kan forska här. Vi erbjuder både turistmål och kunskapsförmedling.

Lära ut om vår bygd där vi lever. Värna mot de delar av utvecklingen som inte är bra. Föreningen är stark och har en funktion som opinionsbildare. Kunskap om konsekvenserna.

Hur långt räcker våra styrkor? Engagemanget behövs och vi skall ge mycket. Möten och att man börjar prata hjälper.

Vi kan vara opinionsbildare och blir lyssnade på uppåt. Vi blir tagna på allvar för vi har kunskap. Viktigt att behålla det engagemang som finns.

Vad behöver vi för att vårt engagemang och vår kunskap om kulturarvet ska kunna användas för en hållbar samhällsutveckling?

Arbetslivsmuseerna som ett komplement till Hembygdsgårdarna. 5 st i Åre kommun! Kan bli en resurs för turismen. (Bjud in Tossön till kommungruppsmöte). Fröå intressant för olika evenemang. Stort intresse från grupper. Hur kan man specialisera sig och bli ett komplement till varandra. Nischa sig. Hur få fram det? Olika berättelser på varje plats.

Hur vet vi vem som gör vad? Tex Sommartidningen, våra möten. Behövs samordning!

Åre kulturarena. Möte förra veckan. Husesyn i Åre. Om gamla hus i Åre. Detta är Undersåkersdalen.

Vi ska vårda, värna och visa. Värna om all dokumentation och visa på ett bra sätt.

Samiska historien. Så mycket som har hänt här. För ortsbefolkning, pilgrimer och turister. Hur visa på ett bra sätt??? Betydelsen av pilgrimsleden. Bidra till pilgrimsleden. Turisterna som är på väg är en jättemöjlighet för oss! Alla engelsmän som var här.